

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студ. групи ПР-63
Заболотна Ірина Сергіївна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц.
Шуменко Ольга Анатоліївна

Суми-2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АУДІЮВАННЯ ЯК ВИДУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	5
1.1. Характеристика мовленнєвої діяльності та її видів.....	5
1.2. Поняття про аудіювання як один із видів мовленнєвої діяльності.....	7
1.3. Організація методичної роботи при навчанні аудіюванню	9
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ.....	14
2.1. Навчання аудіюванню в початковій школі.....	14
2.2. Навчання аудіюванню в середній школі	17
2.3. Навчання аудіюванню в старшій школі.....	20
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Сьогодні зміст освіти збагачується пошуками нових шляхів формування в учнів творчих умінь здобувати знання, оперувати різною інформацією. Основне призначення іноземної мови як предмету навчання в початковій, середній чи старшій школі полягає в оволодінні учнями комунікативної компетенції. Уміння спілкуватися іноземною мовою неможливе без уміння сприймати іншомовну мову на слух.

Тому сьогодні в шкільному курсі важливим видом мовленнєвої діяльності є *аудіювання* – самостійний вид мовної діяльності, що означає процес сприйняття і розуміння *мовлення* зі слуху.

Актуальність теми дослідження полягає в необхідності в наш час оволодінні цим видом мовної діяльності, оскільки це дозволяє учню зрозуміти те, що йому повідомляють і адекватно реагувати на сказане, допомагає правильно сформулювати свою думку, учить культури мови: слухати співрозмовника уважно і завжди дослуховувати до кінця, що є важливим не тільки при розмові іноземною мовою, а й при розмові рідною.

Аудіювання є одним з найважчих видів *мовленнєвої діяльності*, і тому важливим завданням вчителя є створення реальних і уявних ситуацій спілкування на уроці іноземної мови, використовуючи для цього різні методи і прийоми роботи. Технологія навчання *аудіювання* на кожному уроці початкової, середньої чи старшої школи передбачає покрокові дії вчителя, які сприятимуть навчанню цього виду діяльності учнів відповідної вікової категорії.

Об'єкт дослідження – мовленнєва діяльність учня, її різновиди на уроці англійської мови.

Предмет дослідження – *аудіювання* та його методичні прийоми у навчанні англійської мови .

Мета дослідження: дослідити *аудіювання* як ефективний вид мовленнєвої діяльності на уроці англійської мови.

Виходячи з поставленої мети, були сформульовані наступні

Завдання дослідження:

- 1) дослідити емпіричний матеріал з теми наукового дослідження;
- 2) вивчити сутність поняття *аудіювання* як виду мовленнєвої діяльності;
- 3) проаналізувати мовленнєву діяльність учнів;
- 4) дослідити шляхи організації методичної роботи при навчанні *аудіювання* на уроці англійської мови.
- 5) виокремити труднощі, що виникають при навчанні *аудіювання* на уроці англійської мови.
- 6) представити вправи, які використовуються при *аудіюванні* на уроці англійської мови в початковій, середній та старшій школі.

При написанні роботи були використані такі **методи дослідження:**

- теоретичні (ретроспективно-історичний: аналіз наукової, навчально-методичної літератури з теми дослідження, підручників, програм) з метою визначення теоретичних засад експериментальної методики розвитку аудитивних умінь англійської мови в учнів;
- емпіричні (цілеспрямоване спостереження за навчальним процесом, аналіз усних і письмових висловлювань іноземних студентів) для вивчення реального стану навчання *аудіюванню* англійської мови учнів, перевірки рівня розвитку їхніх умінь слухати й розуміти усне мовлення;

Структура роботи: бакалаврська робота складається з вступу, 2-х розділів, висновків, а також списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АУДІЮВАННЯ ЯК ВИДУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні *аудіювання* становить основу спілкування, з нього починається оволодіння усною комунікацією. Володіння таким видом мовної діяльності, як *аудіювання*, дозволяє учню зрозуміти те, що йому повідомляють і адекватно реагувати на сказане, допомагає правильно викласти свою відповідь, що і є основою діалогічного мовлення.

Аудіювання вчить культури мови: слухати співрозмовника уважно і завжди дослухувати до кінця, що є важливим не тільки при розмові іноземною мовою, а й при розмові рідною.

Процес *аудіювання* передбачає запам'ятовування посильних текстів на слух, розвиває пам'ять, увагу, вміння слухати і розуміти почуте, його також можна віднести до розвивального навчання.

1.1. Характеристика мовленнєвої діяльності та її видів

Мовленнєва діяльність являє собою процес активного, цілеспрямованого, опосередкованого мовою і ситуацією спілкування, взаємодії людей між собою (один з одним) [1]. *Мовленнєва діяльність* учнів може входити в іншу, ширшу діяльність, наприклад суспільно-виробничу (трудова), пізнавальну. Однак вона може бути і самостійною діяльністю. Навчання мовленнєвої діяльності іноземною мовою повинно здійснюватися з позиції формування самостійної мовленнєвої діяльності, що визначається всією повнотою характеристик діяльності [7].

Мовленнєва діяльність реалізується у таких її видах, як *аудіювання, говоріння, читання, письмо*. Ці види мовленнєвої діяльності розглядаються як основні форми взаємодії людей у процесі вербального спілкування [8].

За характером мовленнєвого спілкування *мовленнєва діяльність* диференціюється на види, що реалізують усне спілкування, і види, які реалізують письмове спілкування.

До видів *мовленнєвої діяльності*, що здійснюють безпосереднє усне спілкування, належать *говоріння та аудіювання*. Саме ці види *мовленнєвої діяльності* формуються у дитини в онтогенезі як способи реалізації його спілкування з іншими людьми. Тут ще раз слід зазначити, що онтогенетичний шлях формування *говоріння* рідною мовою не припускає повторення цього шляху при навчанні іноземної мови [6].

Читання і письмо являють собою більш складні види *мовленнєвої діяльності*. Вони потребують спеціального цілеспрямованого навчання. Труднощі оволодіння *читанням і письмом* пояснюється тим, що в них відображено не тільки найбільш складний – зовнішній письмовий – спосіб формування і формулювання думки, але також і тим, що вони припускають засвоєння нового способу фіксації результатів відображення дійсності, тобто її графічного подання [8,21]. Ці види *мовленнєвої діяльності* реалізують письмове спілкування, опосередковане часом і відстанню. Очевидно, що навчання цим видам *мовленнєвої діяльності* іноземною мовою представляє самотійну, досить складну задачу навчання [2].

Говоріння і письмо є ініціальними процесами спілкування, стимулюючими *слухання і читання*. *Слухання і читання* виступають в якості відповідних реактивних процесів і в той же час вони є умовою *говоріння*. Важливим видом *мовленнєвої діяльності* є *аудіювання* [12].

1.2. Поняття про аудіювання як один із видів мовленнєвої діяльності

У наш час навчання *аудіювання* є однією з найактуальніших тем в методиці навчання англійської мови, так як без нього неможливе мовне спілкування. Оскільки мовне спілкування - процес двосторонній, то недооцінка *аудіювання*, тобто сприйняття і розуміння мови на слух, може вкрай негативно позначитися на мовній підготовці учнів. *Аудіювання* - дуже складний вид *мовленнєвої діяльності*, тому часто сучасні учні практично не володіють даним умінням. Саме з *аудіювання* починається оволодіння комунікацією, і саме *аудіювання* викликає великі труднощі в учнів [14].

Аудіювання — це *слухання з розумінням* або розуміння мови на слух . З визначення можна зрозуміти, що поняття *слухання та аудіювання* не синонімічні, адже *слухання* – це лише акустичне сприйняття звукоряду, а *аудіювання* – це більш складний процес сприйняття звучної мови, який, крім *слухання*, включає в себе ще й *розуміння та інтерпретацію* сприйманої на слух інформації [17].

Аудіювання виконує функції розвивального навчання. Це пояснюється тим, що сам процес сприйняття мови на слух передбачає виконання таких функцій:

- запам'ятовування різних видів текстів, що покращує пам'ять і розвиває кругозір;
- використання метафоричних виразів, що тренує увагу, вміння
- слухати і розуміти почуте, що виховує уважність до співрозмовника [4].

Аудіювання як вид *мовленнєвої діяльності* володіє наступними характерними особливостями [16]:

- за характером мовленнєвого спілкування *аудіювання*, поряд з *говорінням*, відноситься до видів *мовленнєвої діяльності*, що реалізують усне безпосереднє спілкування.

- за спрямованістю на прийом або видачу інформації *аудіювання* є рецептивним видом *мовленнєвої діяльності*. За допомогою рецептивних видів (*слухання, читання*) людина здійснює прийом і подальшу переробку мовного повідомлення за рахунок слухових, а також зорових і мовно-рухових аналізаторів.

- за своєю роллю у процесі спілкування *аудіювання* (як і *читання*) є реактивним видом *мовленнєвої діяльності*, в той час як *говоріння* і *письмо* є ініціальними (або первинними) процесами спілкування, стимулюючими *слухання* і *читання* [5, 21].

Аудіювання характеризується внутрішнім способом формування і формулювання думки: основними внутрішніми механізмами *аудіювання* є *мовленнєвий слух, пам'ять, механізм імовірнісного прогнозування, артикулювання*.

- за характером зовнішньої вираженості *аудіювання* є зовні невираженим процесом внутрішньої активності. Труднощі оволодіння *аудіюванням* у процесі навчання іноземної мови полягає зокрема, в тому, що *слухання* не піддається безпосередньому контролю та управлінню з боку викладача.

- продуктом *аудіювання* є самостійний висновок, а результатом – розуміння сприйнятого смислового змісту і відповідна реакція на повідомлення – вербальна або невербальна [13].

Аудіювання тісно пов'язане з іншими видами *мовленнєвої діяльності*. У першу чергу це стосується *говоріння*, якому неможливо навчитися без *аудіювання* [8].

1.3. Організація методичної роботи при навчанні аудіюванню

Серед теоретичних і практичних проблем існує проблема комунікативної компетенції та способів її досягнення, яка є однією з найбільш актуальних. Під комунікативною компетенцією розуміють здатність вирішувати засобами іноземної мови актуальні для учня завдання спілкування в побутовій, навчальній, виробничій сфері життя, вміння учня користуватися фактами мови і мовлення для реалізації спілкування. Вважається, що учень володіє комунікативною компетенцією, якщо він в умовах прямого або опосередкованого контексту успішно вирішує завдання взаєморозуміння та взаємодії з носіями мови, що вивчається в відповідно з норм і традицій культури цієї мови [5].

Опанувати комунікативною компетенцією англійської мови, не перебуваючи в країні мови, що вивчається, досить непросто. Тому важливим завданням вчителя є створення реальних і уявних ситуацій спілкування на уроці іноземної мови, використовуючи для цього різні методи і прийоми роботи [10, 20].

Технологія навчання *аудіювання* на кожному уроці початкової, середньої чи старшої школи передбачає покрокові дії вчителя:

- визначення конкретного завдання з навчання *аудіювання* (найголовніше для вчителя тут – з'ясувати, чи є *аудіювання* в даному конкретному випадку метою навчання або засобом навчання іншому виду мовленнєвої діяльності, тобто комунікативне або навчальне аудіювання) [22].

- відбір або складання тексту для *аудіювання* з урахуванням вимог програми конкретних умов навчання (найголовніша умова – рівень володіння мовою учнями) і інтересів учнів, їх вікових особливостей. Іноді потрібна часткова адаптація, адже текст може бути невеликим, що складається з кількох речень, і призначатися для розвитку певних механізмів *аудіювання* (*слухової пам'яті, здогадки, осмислення* і т. д.) [6].

- аналіз можливих труднощів (лінгвістичних/мовних, змістовних) даного тексту.

- визначення умов пред'явлення тексту (з допомогою ТЗН або безпосередньо, з голосу вчителя або незнайомого голосу, за розгорнутими опорами або без опор).

Визначення підготовчої роботи на передтекстовому етапі з урахуванням виділених труднощів [10].

Формулювання вимог перед прослуховуванням і визначення кількості прослуховувань/ пред'явлень тексту (одно – або дворазове, що залежить від мети, поставленої вчителем: *аудіювання* є метою чи засобом навчання. Тут вважаємо за необхідне зазначити, що на старшому етапі навчання установка повинна націлювати учнів на розуміння сенсу, а не фактів з тексту, отже, виходячи з вищевикладеного, формулювання установки необхідно приділити особливу увагу, так як успішність розуміння тексту учнями багато в чому залежить від неї [11].

- визначення способів контролю розуміння тексту: використання мовних або немовних способів контролю.

Навчання *аудіювання* здійснюється в 3 етапи:

- передтекстовий;
- текстовий;
- післятекстовий [19].

Передтекстовий етап включає вступну бесіду, як правило, в режимі *учитель-клас*, з метою виявлення фонових знань учнів. Іноді доцільно провести вступну бесіду в режимі *учень-клас*, де заздалегідь підготовлений вчителем учень відіграє роль того ж вчителя. Даний прийом – *learn to be a teacher* - є традиційним, сприяє активізації учнів та інтенсифікації навчально - виховного процесу в цілому. Звичайно ж, коректне використання даного прийому під час уроку вимагає від учителя певних тимчасових витрат і зусиль.

Текстовий етап – етап ознайомлення з текстом, тому якщо мета даного етапу уроку – розвиток умінь *аудіювання*, тобто *аудіювання* виступає як мета навчання, то текст прослуховується учнями тільки один раз, без знятих труднощів і відразу після прослуховування тексту проводиться контроль його розуміння. Якщо організується докладне обговорення тексту й одночасно розвиваються вміння говоріння, тобто, як зазначалося вище, *аудіювання* є засобом навчання іншому виду *мовленнєвої діяльності*, то текст представляється учням двічі, при цьому перед другим прослуховуванням необхідно обов'язково змінити установку [11].

Цікавою представляється точка зору зарубіжних методистів на можливу кількість прослухувань тексту під час уроку: вважається, що текст може прослуховуватися учням більш 2-х разів, стільки, скільки необхідно -3 або навіть 4. Таке можливо, якщо текст досить великий за обсягом або дуже важкий для учнів [14].

У сучасній методиці найбільш близька традиційна позиція методистів: великий за обсягом текст можна розділити на кілька частин і, відповідно, працювати по частинах, а рівень тексту повинен відповідати рівню володіння мовою учнями, крім того, текст може бути адаптований вчителем і приділено більше уваги зняттю труднощів на передтекстовому етапі [23].

Текст може являти собою повідомлення, опис в пізнавальних цілях, цікаву зв'язну розповідь, жарт, загадку, тематичне повідомлення, інструкцію до якихось дій. Можна складати текст, використовуючи події з безпосереднього оточення учнів. Наприклад, вчитель описує зовнішність одного з учнів або розповідає про святкування *Halloween* в класі/ школі, або про останню поїздку на турбазу під час канікул або у вихідний день і т.п. Іноді текст може бути повідомленням заздалегідь підготовленого учня, відповідно, в режимі *учень – клас* (докладно див. вище, в цьому випадку використовується методичний прийом *learntobe a teacher*) [2].

Звичайно ж, все це вимагає індивідуального, диференційованого, а простіше сказати – творчого підходу вчителя до планування уроку, що у свою

чергу, вимагає від учителя додаткових витрат часу і сил, але бажання досягти хороших результатів, дати учням реальні, міцні знання, як правило, у справжнього вчителя здобуває перемогу над усіма труднощами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру [11].

Післятекстовий етап – контроль розуміння прослуханого тексту. Усі способи контролю, як правило, можна розділити на 2 великі групи: мовні і немовні.

Немовні засоби контролю:

- *rise your hand, if you...*
- *raise your hand if the sentence does not match the picture / text;*
- *- execute commands;*
- *- testing;*
- *- draw, make a table, the scheme in accordance with the content of the text;*
- *- select from several suggested headings for the text;*
- *- arrange the verbs in a sequence that reflects the development of the main events in the text.*

Як видно з вище запропонованих немовних способів контролю, майже половина з них може бути використана на початковому етапі навчання, однак і для середнього і старшого етапів також можна вибрати і успішно використовувати немовні способи контролю [3].

Також ефективними є і мовні способи:

- *say True or False*
- *choose and explain*
- *come up with a title to the text;*
- *make a plan;*
- *what happened before ... what happened after;*
- *come up with your own text completion option;*

Отже, при організації методичної роботи при навчанні *аудіюванню* важливу роль відіграє вміння вчителя побудувати роботу на уроці, використовуючи найефективніші форми й методи, які відповідають чинній програмі та віковим особливостям учнів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ

Практична мета навчання *аудіювання* полягає в тому, щоб навчити учнів розуміти на слух іноземну мову. Вчитель повинен усвідомлювати механізм *аудіювання*, враховувати труднощі, добре володіти методикою навчання цього виду *мовленнєвої діяльності*, а також зацікавити учнів до виконання цієї роботи, так як *аудіювання* - процес складний і вимагає від учня максимальної уваги, а від вчителя - послідовної підготовки до розвитку виду *мовленнєвої діяльності*.

2.1. Аудіювання в молодшій школі

При навчанні *аудіювання* учнів початкової школи найбільший ефект приносить навчання в іграх, тому що гра активізує розумову діяльність, дозволяє зробити навчальний процес більш цікавим, і труднощі, що виникають при навчанні, долаються з найбільшим успіхом і легкістю.

Варто виокремити цілі *аудіювання*, які ставить учитель перед його проведенням з учнями початкової школи, адже учитель має навчити учнів розуміти зміст почутого висловлювання, учити учнів виділяти необхідне в представленій інформації, навчити учнів розпізнавати окремі мовні зразки і поєднати слова мовленні, розвивати слухову пам'ять учнів і уважність.

Для реалізації перерахованих цілей можуть бути використані наступні ігри при навчанні *аудіюванню* на уроках англійської мови.

При вивченні теми *The Numbers* в 1 класі як ефективний метод навчання аудіюванню може бути використана ігрова технологія навчання. Учитель пропонує переглянути й прослухати мультфільм *The Glove*, де відбувається озвучення вивчених раніше цифр від 1 до 10 [24]. Для усвідомлення і розуміння, наскільки учні запам'ятали і зрозуміли прослуханий матеріал

пропонується гра *How many of them in a house?* Під час гри учитель називає тварини, а учні мають підняти картки з цифрою, яка вказує їх кількість, при цьому бути уважними, адже вчитель може назвати в переліку й ті тварини, про які не йшлося в мультфільмі. Гра допоможе перевірити знання цифр та розуміння учнями прослуханого тексту [8,9].

У ході прослуханого тексту вчитель намагається повторити раніше вивчені цифри; зрозуміти, чи запам'ятали учні, скільки тварин було в рукавичці на початку, скільки стало в кінці, вимагати вміння правильно рахувати й визначати правильно порядкові номери певних тварин.

При вивченні теми *Vegetables and fruits* в 3 класі учням пропонується прослухати аудіотекст про закупівлю в магазині фруктів й овочів *In store* [25]. Для перевіряння розуміння учнями змісту тексту учитель поєднує повторення раніше вивчених назв овочів і фруктів; формування умінь правильно їх розрізняти; сприяє вмінню запам'ятовувати назви тих овочів і фруктів, які зустрічаються в тексті. Учитель в ігровій формі пропонує учням у парах відповідно до змісту прослуханого тексту заповнити кошики тими овочами й фруктами, що є перед ними на картинках і про які йшлося в тексті. Гру можна ускладнити, якщо запропонувати учням виконувати команди, дібравши слова-ознаки до згаданих овочів та фруктів відповідно до змісту прослуханого тексту. У цьому випадку перевіряється уважність і знання лексичного матеріалу попередньо вивчених тем. Гра допомагає перевірити знання назв овочів та фруктів та розуміння учнями прослуханого тексту.

Також при вивченні теми *My house* з учнями 4 класу варто прослухати текст, у якому йдеться про опис будинку [26]. Використовуючи міжпредметні зв'язки для розуміння вчителем, наскільки учні усвідомили зміст прослуханого варто запропонувати учням гру *Draw a house*, завдання якої повторити раніше вивчені назви складових частин будинку, формувати вміння та навички правильно їх називати, розвивати вміння запам'ятовувати назви та кількість складових будинку, які зустрічаються в тексті, та правильно зобразити їх на малюнку.

Учитель пропонує зобразити на малюнку прослуханий текст, відобразити у правильній кількості всі складові будинку. Гра допоможе з'ясувати рівень розуміння учнями прослуханого тексту.

Також учитель залучає учнів до бесіди, щоб проконтролювати рівень засвоєння прослуханого тексту:

Pupils: Have you marked our pictures?

Teacher: Yes, I have, but I have left them at home.

Pupils: What mark have I got?

Teacher: I remember one picture. We see a house in the picture. The house is green It has 3 windows. The roof is red. The chimney is red, too.

Учні відпадають на запитання, таким чином учитель перевіряє рівень сприйняття й розуміння тексту.

Отже, для кращого засвоєння *аудіювання* варто застосовувати гру, яка допоможе навчати учнів *аудіюванню*, активізують розумову діяльність, дозволяють зробити навчальний процес цікавішим, і труднощі, що виникають при навчанні, долаються з найбільшим успіхом і легкістю.

2.2. Аудіювання в середній школі

Для навчання *аудіюванню* в середній школі для зацікавлення учнів мовним матеріалом та сучасними формами роботи на уроці англійської мови варто використовувати додаток до соціальної мережі *Skype*, організовуючи прослуховування текстів з вуст носія мови в *онлайн-режимі*.

Для того, щоб навчитися розуміти *аудіювання*, учні середньої школи повинні набути такі компетенції:

- пізнавати мовленнєві зразки і їх лексичне наповнення;
- розуміти незнайомі елементи, спираючись на контекст;
- розуміти цілісність тексту, незалежно від окремих, незрозумілих місць;
- виділяти факти, про які йде мова в повідомленні;
- відокремлювати основне в змісті від другорядного;
- вловлювати логічні зв'язки.

Сьогодні вправи з використанням динамічних мультимедійних засобів *Skype* при навчанні іншомовного *аудіювання* є найбільш ефективними.

При вивченні теми *My country* в 7 класі дуже цікавим і ефективним в умовах сьогодення є запропонування учням використання додатку до соціальної мережі *Skype*, адже такий вид спілкування з носієм мови знімає бар'єр у тих, хто навчається, сприяє розвитку іншомовної комунікативної компетенції, розвиває компенсаторну компетенцію [11].

При вивченні теми учні йдуть у лінгафонний кабінет, де вони реєструються та виходять на зв'язок з носієм мови. Учні слухають текст *My country* з вуст носія мови, запам'ятовують його зміст для подальшого його відтворення [28].

Для розуміння змісту прослуханого тексту вчитель пропонує виконати завдання типу *Finish sentence*, продовжуючи речення словом чи словосполученням, що відповідає за змістом тексту. Такий тип перевірки на

розуміння учнем прослуханого допоможе вчителю швидко й лаконічно зрозуміти, наскільки учні оволоділи матеріалом.

Бланки з такими реченнями учні отримують перед початком прослуховування.

He lives in the country....

The capital of the country is the city... ..

John lives in the city....

His city has... people.

Така форма роботи мотивує учнів бути уважними слухачами, адже попереднє ознайомлення з бланком запитань формує необхідність чіткої і лаконічної відповіді на запитання.

Можна запропонувати наступні види вправ для роботи з мультимедійними засобами в процесі навчання *аудіювання* при вивченні теми *My friend* з учнями 8 класу [28]. Учням пропонується переглянути відеоролик *She's my best friend*, при цьому провідними завданнями є формувати їх уміння цілеспрямовано сприймати інформацію навчального тексту на рівні фактів, на рівні загальних ідей, докладно здійснювати смисловий пошук за визначеним завданням; виділяти основну ідею, основні твердження, звертати увагу, як вони здійснюються автором.

Для перевіряння розуміння прослуханого тексту можна запропонувати такі види вправ, які допоможуть учителю швидко перевірити рівень усвідомлення прослуханого:

1. *Answer the questions.*
2. *Listen to the text and try to retell it using questions as a plan.*
3. *Listen to the text and choose the title, prove your choice.*
4. *Listen to the extract from the text and say what/who it is about.*

При вивченні теми *People's actions* у 9 класі вправи з *аудіювання* допоможуть з'ясувати рівень творчої переробки сприйнятої інформації. Учням

пропонується прослухати текст *People's actions* та дати письмові відповіді на запитання

1. *Listen to the description and try to guess about who these words are.*
2. *Listen to the story and tell what you think about the characters.*
3. *Listen to the extract and explain people's behavior.*

Такі вправи розвивають вміння осмислювати сприйняту інформацію, активізують роботу учнів, вчать виражати своє відношення до загального змісту, до окремих проблем, до тверджень автора.

Також вправи на виявлення рівня засвоєння почутого тексту можна ускладнювати, перевіряючи рівень використання отриманої інформації у спілкуванні й інших видах діяльності. У такому випадку варто запропонувати учням написати короткі есе, мета яких розвивати вміння включення отриманої інформації в процесі спілкування, пропонуючи такі види вправ:

1. *Ask your friend if he/she agrees with you or with an author?*
2. *What you would do if you were a main character?*

Отже, для учнів середньої ланки при навчанні аудіюванню будуть ефективними наступні матеріали: навчальні відеоматеріали, мультфільми, художні фільми, відеоекскурсії різними містами світу, записи новин і телепередач.

2.3. Аудіювання в старшій школі

Для навчання аудіюванню в старшій школі для зацікавлення учнів мовним матеріалом варто використовувати музичні відео. Найбільш поширеним типом вправи під час перегляду відеороликів є заповнення пропусків слів, фраз.

Для того, щоб навчитися розуміти аудіювання, учні старшої ланки повинні набути такі компетенції:

- розуміти і знати мовленнєві структури і їх лексичне наповнення;
- розуміти незнайомі вислови, спираючись на контекст прослуханого тексту;
- розуміти цілісність тексту, уміти встановлювати її;
- виділяти основні факти з прослуханого;
- відокремлювати основне в змісті від другорядного;
- уміти давати відповіді на запитання;
- творчо продовжувати почуте.

При вивченні теми *Ukraine* в 11 класі вчитель пропонує прослухати аудіо текст *Ukraine is my Homeland*, визначити його будову, самостійно скласти план [29]. Для розуміння прослуханого змісту пропонується перелік завдань, які сприяють повторенню вивченого лексичного, граматичного матеріалу, перевірці розуміння почутого.

Завдання можуть бути різних ракурсів:

I.Перевірте себе (запитання до тексту)

1. *When did Ukraine gain its independence?*
2. *What is the territory of Ukraine?*
3. *How many countries have borders with Ukraine?*
4. *Where is the highest peak of Ukraine?*
5. *What does the climate of the country depend on?*
6. *What Ukrainian mineral water do you prefer to drink?*

7. *What is the population in our country?*

8. *Who is the head of the country?*

II Завдання. Translate the words:

relations, forest, safe, government, manufacture, significant, belong, exploration.

III. Завдання Complete the sentences with the correct word:

rivers rich system population Ukraine

1. *Our country is ... in mineral resources.*
2. *Ukrainian is the official language of the...*
3. *The ... of the country is over 49 million people.*
4. *There are seventy ... in Ukraine.*
5. *Our country has a multiparty.*

Такі типи завдань допоможуть учителю перевірити рівень засвоєння тексту для аудіювання ,а також перевірити в учнів лексичний та граматичний матеріал.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що використання сучасних ігрових, мультимедійних, онлайн-технологій характеризується високою комунікативною можливістю і активним включенням учнів у навчальну діяльність, що активізують потенціал знань та умінь навичок аудіювання, ефективно розвивають навички комунікативної компетенції учнів. Це сприяє адаптації до сучасних соціальних умов, адже суспільству потрібні люди, що швидко орієнтуються в сучасному світі, самостійні та ініціативні, які вміють вливатися в будь-який колектив і працювати в групах.

ВИСНОВОК

Мовленнєва діяльність являє собою процес активного, цілеспрямованого, опосередкованого мовою і ситуацією спілкування, взаємодії людей між собою. Мовленнєва діяльність учня на уроках англійської мови реалізується у таких видах, як *аудіювання, говоріння, читання, письмо*. Ці види мовленнєвої діяльності розглядаються як основні форми взаємодії людей у процесі вербального спілкування, а *аудіювання* – це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, з допомогою якого відбувається смислове сприйняття мови. Основу *аудіювання* становить розумовий процес, спрямований на *сприйняття, розуміння* мовного повідомлення.

У ході дослідження було встановлено, що ефективними шляхами організаційно–методичної роботи з навчання *аудіюванню* є ігрові вправи для учнів початкової школи, перегляд відеороликів, прослуховування носія мови через інтернет-додатки для учнів середньої школи та прослуховування аудіо текстів у старшій школі.

При навчанні *аудіюванню* виникають певні труднощі, адже опанувати комунікативною компетенцією англійської мови, не перебуваючи в тій країні, мова якої вивчається, досить непросто, тому у ході дослідження виокремлено важливі завдання для вчителя: створення таких ситуацій спілкування на уроці іноземної мови, щоб учні могли якнайкраще розуміти прослухане, використовуючи для цього різні методи і прийоми роботи.

Дослідивши шляхи організації методичної роботи при навчанні *аудіювання* на уроці англійської мови, ми дійшли висновку, що при організації навчання *аудіюванню* важливу роль відіграє вміння вчителя побудувати роботу на уроці, використовуючи найефективніші форми й методи, які відповідають чинній програмі та віковим особливостям учнів.

Також у ході дослідження було представлено систему вправ при навчанні *аудіюванню* учнів початкової, середньої та старшої школи. Зроблено висновок, що продуктивними для учнів молодшої школи є ігрові вправи, які навчають

дітей початкової школи *аудіюванню*, активізують розумову діяльність, дозволяють учителю в ході гри перевірити рівень засвоєння учнями змісту прослуханого тексту, а також дозволяють зробити навчальний процес цікавішим, і труднощі, що виникають при навчанні, долаються з найбільшим успіхом і легкістю.

Для учнів середньої та старшої школи при навчанні *аудіюванню* визначено в межах роботи ефективними наступні матеріали: навчальні відеоматеріали, мультфільми, художні фільми, відеоекскурсії різними містами світу, записи новин і телепередач, а вправи більш репродуктивного, творчого, тестового характеру допомагають з'ясувати рівень розуміння і засвоєння тексту.

Отже, теоретична й практична мета дипломного проекту реалізована та спрямована на навчання *аудіюванню*, усвідомлення механізму *аудіювання*, враховані труднощі, розроблені стратегії володіння методикою навчання цього виду мовленнєвої *діяльності*. Так як *аудіювання* – процес нелегкий, тому необхідно зацікавити учнів до виконання аудитивної роботи, концентрації їхньої уваги, послідовної підготовки до розвитку цього виду мовленнєвої діяльності та уважного виконання вправ.

СПИСОК ВИКРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б. Методика формування іншомовної компетенції в аудіюванні у студентів мовних спеціальностей // Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій : [навч.метод.посібник] / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Гапонова С. В. та ін.]. – К. : Ленвіт, 2011. – С.187.

2. Бігич О. Б. Навчання аудіювання / О. Б. Бігич // Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах у структурнологічних схемах і таблицях : [навч. посібник] / [С. Ю. Ніколаєва, С. В. Гапонова, Е. Г. Арванітопуло та ін.]. – К. : Ленвіт, 2004. – С.84.

3. Бігич О. Б. Способи контролю розуміння почутого/прочитаного англomовного повідомлення молодшими школярами / О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2001. – № 2. – С. 4244.

4. Бігич О. Б. Як зрозуміти співрозмовника? / О. Б. Бігич, Г. Е. Борецька, С. Ю. Ніколаєва та ін. // Готуймося до Євро – 2012 : Спілкуймося англійською ! : [навч. посібник]. — К. : Ленвіт, 2012. — С. 40.

5. Галскова, Н. Д. Теорія навчання іноземних мов. Лінгводидактика і методика: навч. посібник / Н. Д. Гальскова, Н. І. Гез. - 3-е изд., Стер. - М. : Академия, 2006.

6. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. українського видання С.Ю. Ніколаєва. – Київ: Ленвіт, 2003.

7. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс] // Media Sapiens. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_me_diaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/.

8. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/uasch2016/konczepczya.html>.

9. Кочубей Н. П. Підсистема вправ для інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення учнів початкової школи / Н. П. Кочубей // Іноземні мови. – 2012. – № 2.

10.Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Підручник / [Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В. Те-зікова та ін.]. – Київ: Академія, 2010. – 328 с.

11.Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник для студентів вищих закладів освіти / колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 1999. – 220 с.

12.Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: теоретичні засади : навч. посіб. у схемах і табл. для студентів фту інозем. філології освітньо-кваліфікац. рівня «бакалавр» / Запорізьк. нац. ун-т ; уклад.: К. М. Ружин – Запоріжжя : Вид-во ЗНУ, 2012. – 115 с.

13.Міхіна, А. Е. Посібник з формування стратегій аудіювання (англійська мова): кн. для студентів. У 2 ч. / А. Е. Міхіна, І. А. Дехерт; ЗабГГПУ ім. Н. Г. Чернишевського. - Чита: [б. в.], 2008.

14. Настільна книга викладача іноземної мови: довід, посібник / Є. А. Маслико [и др.]. - 7-е изд., Стер. - Мінськ: Вишэйшая шк., 2001..

15. Рогова, Г. В. Методика навчання іноземних мов у середній школі / Г. В. Рогова, Ф. М. Рабинович, Т. Є. Сахарова. - М. : Просвещение, 1991.

16. Соловова, Є. М. Методика навчання іноземних мов: базовий курс: посібник для студентів пед. вузів і вчителів / Е. Н. Соловова. - М. : Астрель, 2008.

17.Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О.Б. Тарнопольський. – Київ: ІНКОС, 2006. – 248 с.

18. Щукін, А. Н. Методика навчання мовного спілкування іноземною мовою: навч. посібник для викладачів і студентів мовних вузів / А. П. Щукін. - М. : ІКАР, 2011 року.

19. Щукін, А. Н. Теорія навчання іноземних мов (лінгводидактичні основи): навч. посібник для викладачів і студентів мовних вузів / А. П. Щукін. - М.: ВК, 2012.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

20. Sadoski M. Conceptual Foundations of Teaching Reading. – New York: The Guilford Press, 2004. – 156 p.

21. Spalding R. B., Spalding W.T. The writing road to reading. – New-York: Quill, 2011.

22. Ukrainian English language teachers learning platform [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus-english.com.ua>

23. Wells, G. Et.al. learning Through Interaction: The Study of Language Development.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

24. <https://www.youtube.com/watch?v=IKWCtJBkVMY>

25. https://www.youtube.com/watch?v=utwgf_G91Eo

26. <https://reallanguage.club/anglijskie-teksty-dlya-nachalnogo-urovnya/my-house/>

27. <https://urok.1sept.ru/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D0%B8/631073/>

28. <https://www.facebook.com/audioknigi.audio/>

29. <https://edufuture.biz/index.php?title=%D0%90%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F: Ukraine is my Homeland. %D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96 %D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8>

Бакалаврська робота виконана згідно усіх вимог академічної доброчесності.